

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta

Obor řízení

Uchazeč

Pracoviště uchazeče, instituce

Habilitační práce

Oponent

Pracoviště oponenta, instituce

Fakulta sociálních studií

Sociální politika a sociální práce

PhDr. Pavel Horák, Ph.D.

Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita;
Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.

Koncept governance a možnosti jeho využití
k porozumění a analýze současných veřejných
a sociálních politik

prof. PhDr. Martin Potůček, CSc., MSc.

Institut sociologických studií
a Centrum pro sociální a ekonomické strategie,
Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze

Posudek rozsáhlé habilitační práce Pavla Horáka uvedu charakteristikou jejích kladů. Následuje vyjádření k jednotlivým kapitolám, obecné připomínky k textu, posouzení struktury práce a závěrečné shrnutí.

Klady

Práce rekapituluje téměř desetiletou odbornou činnost habilitanta. Shrnuje výsledky jeho empirického zkoumání proměn české sociální politiky a významných sektorů veřejných sociálních služeb, a to jak ve vývojové perspektivě, tak i v mezinárodním srovnání. Tyto výsledky zaslouží ocenění i proto, poněvadž jsou v české sociálně vědné odborné produkci tak trochu popelkou. V tomto smyslu jsou obsahově nejpřínosnější kapitoly pátá a osmá.

Vyjádření k jednotlivým kapitolám:

Kapitola 1

Legitimizace zkoumání tematiky governance v politických vědách je probíjením se do otevřených dveří. Co je tedy obsahem této kapitoly? Rozsáhlý přehled různých přístupů k užití tohoto pojmu. Za zavádějící považuji především jeho ztotožnění s českým souslovím (uváděným buď v závorce za anglickým ekvivalentem, nebo i samostatně) „řízení a správa“. Z hlediska extenze pojmu je totiž governance (česky vládnutí) nejširší a pojmy řízení na jedné straně a správa na straně druhé jsou významově užší - a přitom se také jen částečně překrývají. Přístup autora ve vztahu k odbornému úzu je tedy sice originální, ale zároveň znejasňující a komplikující odbornou komunikaci.

Kapitola 2

V textu se (i zbytečně opakovaně - srovnej strany 14 a 23) referuje o odborné produkci, asociující pojem governance se síťováním. Což o to, síť do obsahu tohoto pojmu patří, ale zdaleka jej nevyčerpávají. Nejvýstižnější, poněvadž obsahově zahrnující a ucelená, je charakteristika governance v posledním odstavci této kapitoly.

Kapitola 3

Schéma 3.1 na straně 40 nechává v samotném nadpisu čtenáře na pochybách, o čem ve strukturované podobě vypovídá. Nabízí hned tři interpretace:

- Způsob administrace a řízení veřejných politik
- Režimy implementace (veřejných) politik
- Modely veřejné administrativy.

Adjektiva vztažená ke státu na straně 45 rozhodně nejsou vývojovým sledem jeho forem: unitární stát může například procházet vývojem od autoritativní k regulační formě; nejasný je také posun od státu plurálního k pluralistickému...

Ve výčtu individuálních konceptů governance na straně 48 postrádám jinde v práci několikrát právem zmiňovaný regulační trojúhelník stát – trh - občanský sektor, někdy ekonomy obrazně přejmenovávaný na hierarchii – konkurenci – kooperaci. Ten se objevuje až na další straně v souvislosti se zkoumáním governance jako procesu - jakoby se předchozí individuální charakteristiky nepoužívaly i pro porozumění procesuálním charakteristikám.

Kapitola 4

Neztotožňuji se s formulací „zachycení governance chápaného jako „vládnutí“, nikoli jako „řízení“, čímž dochází k redukci tohoto obecného pojmu“ (str. 64). Převažujícím odbornému úzu odpovídá obrácené garde obecnosti obou pojmů. Tato kapitola je ovšem pro celé pojetí práce klíčová: ústí do návrhu modelu governance, který bude posléze uplatněn ve třech následujících kapitolách. V závěru nabídnutá konceptualizace governance (viz schéma 4.1 na straně 69) nabízí taxativní výčet indikátorů; jde tedy o pokus o empirické zachycení vybraných charakteristik studované tematiky, jehož výsledek lze nazvat modelem jen s velkými rozpaky.

Nenašel jsem referenci na publikaci Dror (2001). Spolu s referovaným odkazem na Governance (2000) byla zřejmě převzata z jiného pramene.

Kapitola 5

I když autor v úvodu celého habilitačního spisu uvádí, že v této kapitole uplatňuje „model“ governance navržený v kapitole předchozí, prostým srovnáním jejích dvou schémat (4.1 ze str. 69 a 4.3 ze str. 75) se schématy 5.7 na str. 94 a 5.8 na str. 98 zjistíme jen velmi volný průnik mezi nimi.

Chapter 6

I appreciate the enrichment of the author's model of governance – as applied in Scheme 6.1 on page 114 – by including two other general elements, POPULATION IN NEED and

POLICY DESIGN, with their further decomposition. What I miss is the explanation of this change, and what might be the potential changes of the „model“'s application. Should be that enrichment applied more generally? Or does it fit to the comparison of childcare and elderly care only?

Chapter 7

The concept of governance as discussed in this chapter is, according to the author, „*closely linked with the ideology of new governance*“. I see the discrepancy of this statement compared with the discussion of the concept in previous chapters. In addition, the author merges this perspective with another perspective, that of local governance in the Anglo-Saxon literature, stressing the networking (p. 132). After mentioning some other perspectives, author continues with the application of his own approach/model.

Kapitola 8

Teoreticky je kapitola založena na perspektivě problém řešícího modelu politického procesu (viz str. 154). Analyzuje změny způsobu řízení systému služeb zaměstnanosti, indukované uplatněním jejich financování z prostředků Evropského sociálního fondu. I když v jejím úvodu nalezneme konstatování, že právě v tomto případě jde o zavádění principů „nového vládnutí“ s větší participací nestátních aktérů, v závěru se dovídáme, že tomu tak vlastně není...

Kapitola 9

V této kapitole je použita teorie organizační změny jako součást teorie organizace (str. 166). Ani zde se tedy neuplatňuje „model“ governance nabídnutý ve čtvrté kapitole. Pojem *explorace* z teorie Duita a Galaze autor překládá jako *flexibilitu*, pojem *exploatace* pak jako *stabilitu*. Váhám, zda lepším předkladem by v prvním případě nebyl termín *adaptabilita*, ve druhém případě *rigidita*.

Obecné připomínky k textu

1. Vymezení veřejné a sociální politiky jako subdisciplíny politických věd považuji za autorovo zásadní konceptuální pochybení. Dnes jde již o rozvinutou a svébytnou vědní disciplínu, která kromě politologie čerpá i z ekonomie, sociologie, správní vědy, práva, případně z dalších vědních oborů vázaných na věcné obsahy příslušných politik. Z tohoto vymezení pak vyplývají další distorze výkladu v práci užívaných pojmů.

2. Vývoj konceptů governance, veřejné správy a sociální politiky je na mnoha místech práce interpretován jako objektivní proces nutných reforem. Ty visí v zájmovém vzduchoprázdnu, nepoznamenány masivním (ale v práci nezmiňovaným a neanalyzovaným) vlivem neoliberalismu a jeho institucionálních nositelů na podobu vládnutí v posledních desetiletích.

3. Práce užívá dva žánry textu: běžný text a text psaný *petitem*. Autor nesděluje, v čem se sdělení zprostředkovaná těmito způsoby liší; nepoučený čtenář tak nerozezná jiné důvody než zřejmou úsporu papíru a tiskařské černi. Kromě toho je extenzivně uplatněn i rozsáhlý

poznámkový aparát s podobným charakterem sdělení jako v běžném textu a textu psaném petitem.

4. Ani samotná čeština nefiguruje v textu bez poskvrny. V habilitačním spisu by se neměly objevit žádné gramatické chyby; v tomto textu se překvapivě objevují v množství větším než malém.

5. Občas se setkáme i se smysl nedávajícími formulacemi. Příklady:

“... centrem zájmu konceptu řízení veřejných a sociálních problémů... “ (str. 28)

„Z uvedeného vyplývá, že v závislosti na tom, v jakém prostoru neziskové organizace se svými ideálně pružnými vnitřními pravidly imaginárně řečeno „rotují“, a tedy jako měrou ovlivňována stabilizujícími vnějšími pravidly, dochází k posilování stability a oslabování flexibility realizovaných aktivit či naopak.“ (str. 182)

Posouzení struktury práce

Habilitační práce je předkládána ve formátu, který se zabydlel v ekonomii. Jde o soubor již dříve publikovaných statí se shrnujícím komentářem v úvodu, případně závěru celého opusu. Tuto autorovu volbu považuji za nešťastnou z následujících důvodů:

1. Předložená práce netvoří konzistentní celek. Jako nadbytečné se jeví především poslední dvě kapitoly, v nichž se přesvědčivě uplatňují jiné teoretické přístupy než konceptu governance (ať už vymezovaný jakkoli vágně). Práce se přece nazývá „Konceptu governance a možnosti jeho využití k porozumění a analýze současných veřejných a sociálních politik“.

2. I proto dochází tu k mimovolnému, tu k vědomému redundantnímu opakování nabízených sdělení, velmi zřetelně například v průniku textů kapitol 3 a 5.

3. Zejména u dříve publikovaných textů není řešen problém zastaralosti sdělovaných informací. Při volbě daného formátu měl být uplatněn způsob, jak příslušné pasáže kontrolované - tj. s upozorněním na to, že jde o dodatečné sdělení – aktualizovat.

4. Za nepřijatelnou považuji i dvojjazyčnost souboru – šestá a sedmá kapitola jsou psány v angličtině, zbytek v češtině.

Závěrečné shrnutí

Ze všech výše uvedených důvodů nenaplnuje práce v předložené podobě znaky příslušející práci habilitační. Autorovi doporučuji předložit práci znovu, nicméně v klasickém formátu habilitačního spisu s vypuštěním posledních dvou kapitol, duplicit, s aktualizací empirické evidence, v jednom jazyce a pečlivě editovanou. Po těchto úpravách může být obsahově konzistentní, srozumitelnější a polovičního rozsahu.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce – nejsou.

Závěr

Habilitační práce Pavla Horáka “Koncept governance a možnosti jeho využití k porozumění a analýze současných veřejných a sociálních politik“ **nesplňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Sociální politika a sociální práce.

V Praze dne 11. 5. 2018

podpis